Nagyvárad, 1906. XII. évfolyam 63. szám. Vasárnap, március 18.

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ARAK:
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre — — — 16 kor.
Negyedévre — — — 4 «
Helyben házhoz hordva:
Egész évre — — — 20 kor.
Negyedévre — — — 5 «
Vidékre postán szállitva:
Egész évre — — — 24 kor
Negyedévre — — — 6 «

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Apácza-utcza 8

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, március 17.

A vármegye lelkiismerete.

Nagyváradon hivatalos szózat hangzik el az alkotmánytipró kormány ellen. Ne tessék megijedni: nem a város szólalt meg. Biharország emelte fel tiltakozó szavát a kormány ellen.

Jobb későn, mint soha. S a vármegyeház példát szolgáltat a Körözs másik partján lévő székháznak is.

Ébred a lelkiismeret, mert ébresztik A kormány megirigyelte — mint valaki találóan jegyezte meg — Xerxes királyt. Egyik feloszlatta a vezérlőbizottságot, másik a Fekete-tengert korbácsoltatta meg, engedetlenség miatt.

A vezérlőbizottság ma tisztán magánjellegü összejövetel, a melynek sulyt csak a nemzet bizalma ad. Ettől az erkölcsi sulytól okkal féltheti a kormány a saját sulyát; de a nemzet bizalmát semmiféle feloszlató rendelettel meg nem rendithetik. A vezérlőbizottságot épp ugy nem lehet feloszlatni, mint a hogy a Fekete-tengert nem lehetett rabszolgává tenni. A szatrapák sorsa mindig a nevetség.

Érthető, ha feljajdult nemes Biharvármegye. S memento a kormány részére, hogy a vármegye volt főispánja irta alá a tiltakozást elsőnek.

Az érdekes határozati javaslatot, melyet ma fogadott el a választmány s a melyet a szerdai közgyülésen valószinüleg maga *Tisza* István gróf fog előterjeszteni, adjuk alább egész terjedelmében:

Tekintetes Törvényhatóság!

A vármegye törvényhatósága hazafias aggodalommal látta a jelenlegi kormánynak az ügyek vitelével történt megbizatását, mint amely kormány a parlament többségének támogatására nem támaszkodhatott.

Nem késett ezen aggodalomnak kifejezést adni s ugyanakkor kijelenteni, hogy a jelenlegi kormánynyal szemben bizalommal nem viseltetik.

Ezen állásfoglalásának jogosultságát a bekövetkezett események rohamossággal igazolták.

A parlament ellenőrzése alól menekülve a kormány rálépett arra a térre, mely alkotmányos rendünkkel ellenkezik. Tényeik egész sorozata sérti alaptörvényeinket, megingatja a valódi alkotmányosság alapjait.

A parlament feloszlatásával bekövetkezett azon szomoru helyzet, hogy a veszélyeztetett alkotmány megvédése a törvényhatóságoknak lett kötelességévé, mely kötelesség azt irja elő, hogy ezen helyzettel szemben állástfoglalva a kormány magatartása ellen a legerélyesebben tiltakozzunk. Biharvármegye közönsége sohasem vonta ki magát ezen hazafias kötelesség teljesitése alul, meg vagyunk győződve, hogy most sem vonja ki. Ugyanazért tisztelettel inditványozzuk: méltóztassék határozatilag kimondani, hogy a megye közönsége az *országgyülés feloszlatása ellen óvást emel*; az országgyülés tevékenységének tartós szünetelését, a költségvetés és parlamenti ellenőrzés nélkül való kormányzást az *alkotmány felfüggesztésének tekinti*, megdöbbenését fejezi ki afölött, hogy a kormány az uj vámtarifa életbeléptetése és a külföldi államokkal kötött kereskedelmi szerződések megkötése körül rendeletileg intézkedett, *ezeket az intézkedéseket joghatálylyal bíróknak el nem ismeri.*

Megütközéssel látja továbbá, hogy a törvényhatóságok élére *királyi biztosok* állittatnak kiknek alkalmazását törvényeink nem ismerik és megütközéssel látja azt is, hogy megtörtént, miszerint a törvényhatóság önkormányzata a törvény tilalma ellenére felfüggesztetett. Kijelenti továbbá, hogy habár a kormány magatartása következtében ehhez való jogát megállapitottnak tekinti, az ellenállást nem mondja ki, tisztviselőit *a törvénybe nem ütköző rendeletek* végrehajtásától nem tiltja el, sőt valamint maga is fokozott erővel arra törekszik, tisztviselőit is arra utasitja, hogy semmit fel ne adjanak azon jogukból, mely őket a közhatalom gyakorlása közül megilleti, nehogy ezáltal a helyzet még sulyosbodva a társadalom meggyengüljön és képtelenné váljék a kormány törekvéseinek ellentállani.

Nagyvárad, 1906. márczius 15-én.

tisztelettel

dr Beőthy László s. k. *dr Márkus László* s. k *Papp János* s. k. *Hegyessi Márton* s. k. *Markovits Antal* s. k. *Bölöny József* s. k.

Vészi valóságos min. tanácsos.

A király, a miniszterelnök előterjesztésére Vészi József tiszteletbeli miniszteri tanácsost, a miniszterelnökséghez számfeletti minőségben, valóságos miniszteri tanácsossá nevezte ki.

A szerb vámháboru megszünése.

A szerb külügyminiszter tegnap Vuics bécsi követtől a következő táviratot kapta: Megegyezés az ismert alapon létrejött. A represszáliák

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A nagyapám.

Irta: **Pelle János**,

Honvédtüzér volt negyvennyolczban.
Az én öreg, jó nagyapám.
Negyvennyolczról sokat hallottam
Mint gyermek s ifju egyarán'.
S fényes harczunk minden betüjét
Mohó gyönyörrel olvasám:
De mégis sokkal kedvesebb az,
Mit róla mond a nagyapám . . .

Könyvekben szépen meg van irva,
Mint rázta nepét fel Kossuth . . .
Mint szállt a honvéd sikról-sikra
Ellent üzvén, ki futva-fut.
Mint küzdtek, halltak a vezérek,
Mind lelkesitőn hat reám! . . .
De mégis, mégis több gyönyört ad,
A mit mesél a nagyapám . . .

Családja meghitt kis körében,
Ha szóra nyilik ajaka,
Kigyul föléje fénylőn, szépen
A mult dicsőség sugara . . .
S csodákat mond a honvédekről,
Petőfiről . . . s szava nyomán
Kigyul az arczom! . . . Hisz oly szép az,
Mit róluk mond a nagyapám! . . .

Azután mint beszélt Kossutthal
Komáromnál a várfalon;
Mint küzdött, mint rakott le fegyvert,
Mint bujdosott, — ugy hallgatom . . .
És forró óhaj kél szivemben,
Mig csüggve-csüggök szép szaván:
Oh! bár még szólna sok-sok évig
Igaz meséd, jó nagyapám! . . .

Felszabadítók.

Irta: **dr Krüger Aladár.**

Mikor az Isten azt mondotta: legyen világosság! — ebben a két szóban az is benne volt, hogy legyen szabadság.

Isten szavát megértette a mindenség. Ragyogó fénybe borítja nappaljainkat a nap. Az éjszaka leplét millió apró csillag teszi bübájossá. A piczi szentjánosbogárka a füszálhoz viszi el a fényt. Csak az emberiség nem értette meg a nagy szót s ma, a szabadság fényes ünnepén gyászos bőjti beszédet volna kedvem tartani.

Évezredek óta küzdenek az emberek legjobbjai a világosságért és a szabadságért s évezredek óta mindig ujra és ujra kell kezdeni a csatát. Mintha arra volnánk teremtve, hogy a világosságért és szabadságért mindig csak küzdjünk s mikor a győzelemnél sejtjük magunkat, akkor kelljen ujabb csatára felvonulnunk.

Fegyverkezünk, sorakozunk. Egyelőre csak az aczéltollak mozognak, de nem egyőnknél otthon, a békés családi tüzhely közelében meg-

LEBOVITS és WEISZ angol divat férfiszabó czég szives tudomására adja nagyrabecsült vevőinek és a nagyérdemü közönségnek, hogy az őszi idényre a legujabb és legdivatosabb angol, skót és Homespon, valamint angol double **mellényküllönlegességei** megérkeztek, a mely raktár dús választékban a nagyérdemü közönség rendelkezésére áll. **Előnyös ruhabérlet-táblázattal** a czég szivesen szolgál, a legjobb kiszolgálásról pedig a czég eddigi jó hirneve is kezeskedik. — A m. t. vevőink és a t. közönség további pártfogását tisztelettel kéri

Lebovits és Weisz angol divat férfiszabó czég NAGYVÁRAD, Fő-utcza, zárda-épület. — Városi és vidéki telefon sz. 151.

mind a két részen megszünnek. A határ megnyitását hétfőre kilátásba helyezték. A kereskedelmi szerződés megkötésére a tárgyalások hétfőn kezdődnek.

A politikai válság.

Széll Kálmán szentgotthárdi beszámolója mellett a vezérbizottság határozata a kormány föloszlató parancsával szemben — a nap eseményei.

Részletes tudósitásunk egyébként mindezekről bő részletességgel számol be a következőkben:

A vezérbizottság válasza.

Tegnap délelőtt 11 órakor *Apponyi* fölkereste *Kossuthot* lakásán s hosszasan tanácskozott vele a vezérbizottság föloszlatásával szemben elfoglalandó álláspontról.

Megállapottak abban, hogy a fontos kérdésben az egész vezérbizottság egyöntetü állásfoglalására van szükség. Apponyi azután fölkereste Andrássyt, akivel szintén hosszasan tanácskoztak s aki aztán Kossuth Ferenczczel történt megállapodáshoz mindenben hozzájárult. Ilyen előzmények után aztán a vezérbizottság tegnap Andrássy elnöklésével este ülést tartott.

Andrássy fölolvasta a kormánynak Kossuthoz intézett föloszlatató átiratát. A bizottság azután egyhangulag a következő határozatot hozta.

— A szövetkezett pártok vezérbizottsága pontonkint tárgyalta a kormány föloszlató rendeletének indokait, azokat valótlanoknak találta. Valótlan ugyanis az, mintha a vezérbizottság a végrehajtó hatalmat illető jogokat tulajdonitana magának s azokat illetéktelenül gyakorolná. A bizottság soha senkinek utasitást, vagy parancsot nem adott. Hatósági jogkört nem bitorolt. Csak politikai véleménynyilvánitásra terjeszkedett ki és politikai tanácsot adott. Semmivel sem gyakorolt több jogot, mint a mennyit a magyar alkotmány minden állampolgárnak biztosit. Szabad emberek jöttek össze tanácskozni és ebből állt a vezérbizottság müködése.

A vezérbizottság a törvényes intézkedések ellen sohasem fordult és csak a kormány törvénytelen eljárása ellen emelte fel szavát időközönkint, anélkül, hogy ezzel a törvénytelenséggel szemben tettleges ellenállásra izgatott volna. A vezérbizottság nem gyöngitette az állam tekintélyét, hanem igenis a kormány jogtalan intézkedései veszélyeztették. A közrendet is a kormány erőszakos jogfosztása és a társadalom alsóbb rétegeinek izgatása veszélyeztette.

A miniszterlanács határozatának minden indoka valótlan. A vezérbizottság a kormány engedélyétől független szerve a politikai pártok szövetségének. Feloszlatni a kormánynak nincs joga.

A politikai pártoknak jóguk van szövetkezni és a szövetség irányitását bizalmi férfiakra bizni.

Ez az irányitás nem történhetik miniszteri felügyelet mellett. Ha törvénybe ütközik a vezérbizottság müködése, vigyék ügyét bióság elé. Ahhoz azonban nincs joga a kormánynak, hogy megtiltsa, hogy a pártok néhány ember véleményének nagyobb jelentőséget tulajdonitsanak. Ez fájhat a kormánynak, megalázó lehet rá nézve, ám ez csak azt bizonyitja, hogy a hatalomnál nagyobb ereje van az erkölcsi sulynak, amelylyel a vezérbizottság rendelkezik. Ezzel szemben azonban csak egy eszköze lehet a kormánynak. Az, ha maga is erkölcsi tőkét gyüjt.

A kormánynak valótlan indokolás mellett kibocsátott jogtalan parancsát nem veheti tekintetbe a bizottság, mert ha meghajolna előtte, föladná az egyéni szabadság örök jogát és elismerné, hogy a kormánynak jogában van megállapitani, kivel érintkezzenek egy szabad állam szabad polgárai, kivel tarthassanak politikai tanácskozást, kik előtt nyilvánithassák egyéni véleményüket, A vezérbizottság a politikai pártoktól azt az utbaigazitást nyerte, hogy ő irányitsa közös politikájukat. Ezen utbaigazitásnak a törvény korlátain belül ezentul is eleget fog tenni.

A kormány jogtalan tilalma és fenyegetése nem riasztja vissza a vezérbizottságot a jövőben sem kötelessége teljesitésétől.

Széll Kálmán beszámolója.

Széll Kálmán ma választói előtt Szent-Gotthardon beszámolóbeszédet mondott. Kötelességének érzi, — mondta — hogy a szomoru, szerencsétlen helyzetről nyilatkozzék. Ma már *nem válság, katasztrófa zudult az országra.* Nem talál elég sötét szineket a helyzet ecsetelésére. Visszatekint a helyzet gyökerére, a három év előtt beadott katonai javaslatokra. Beszél az obstrukczióról, a január 26-iki választásokról, az átmeneti kormány tervéről amit ő javasolt, foglalkozik a felségjogok kérdésével. Szerinte jobb lett volna a kellő időben a vezényleti- és szolgálati nyelvet a jogok kölcsönös elismerése mellett és az elvi álláspont sérelme nélkül nyugvó pontra hozni. De még ezzel a megoldással sem kináltak meg senkit.

A mai kormány — mondja Széll — rendet akar csinálni. Rendet, a rendnek elemi ellentétével, a törvénytelenséggel, azzal, ha a kormány kötelékéből valóságos osztályharczra adják ki a jelszavakat és megengedik a legféktelenebb izgatást, válogatnak törvény törvény, és

---

megmozdul a pihenőre tett kard s a fakadó rügyek láttára talán az is eszünkbe jut: fogom-e ezeket a lombokat lehullani látni? Vagy nem jönnek-e azok a levelek majd csak utánam?

Nagy idők lehelletét érezzük a márcziusi szellő jövetelében. Talán a mult szól hozzánk a jövőről. A mult, melynek keserveit négyszáz esztendő óta nem tudtuk elfelejteni; hiszen valahányszor feledtük volna, ujra kezdhettük; valahányszor sürü lett volna az a bizonyos fátyol gondoskodtak róla mindig, hogy átüssön rajta ujabb sebek véres áradata.

Minden ujabb sebbel uj keservet és az uj sebek mellett a régiek is gyógyithatatlanul sajognak. A hogy a kurucz dal panaszolja:

Sebeink csak nem szünnek meg
Fájni, égni,
Nem enyhülnek, megujulnak
Szenvedési,
De legsajgóbb az a régi —
Hej Rákóczy! hej Bercsényi!

Mohács óta azt a sebet kötözgetjük, gyógyitgatjuk. Más nemzetek ráértek a dicsőség lapjait világraszóló tettekkel beirni a történelem könyvébe. Tekünk azzal kellett megelégednünk, hogy a saját hazánkat foglaltuk vissza hol a törököt, hol a némettől, hol mind a kettőtől.

A hit világosságáért, a magyar szabadságért harczoltunk. Hitünk miatt volt ellenségünk a török, szabadságunk miatt a császári hatalom. A keresztény hit világossága, a szabadság szelleme elválhatatlanul összeforrt azzal az egy szóval: *magyar.*

A hitért, a szabadságért folyik ma is a küzdelem.

Hitünket ma is hitetlen pogányok fenyegetik. Modern pogányok, a kik épp ugy befészkelték magukat Budavárába, mint annak idején Szulejmán szultán janicsárjai. S a mint egy remek beszédében Pálffy Béla rámutatott, janicsárok őrködnek ma is Buda bástyáin. Janicsárok, a kiket megkereszteltek a hit világosságára, de a kiket még ifju korukban elragadott és pogánynyá nevelt a hitetlenség. A janicsárok legerősebb csapatai hitehagyott keresztkeresztényekből kerültek ki. — ma is a hit legelkeseredettebb ellenségei gyermekkorukban édes anyjuktól még Isten dicséretét tanulták. Fanatikus gyülöletük a janicsárok vadságára emlékeztet, a kik a kereszt árnyékában születve, pogányabbak lettek a pogánynál.

Hallván a hit és a magyarság ellen tüntetve orditó tömeg felvonulását Budapesten, elmondhatjuk, hogy bizony janicsárokat ural ma is Buda büszke vára. A régi janicsárok éneke épp olyan idegen volt nekünk, mint a milyen idegen a mai nemzetközi janicsárok indulója.

És most ellőállanak ezek azzal, hogy ők akarják felszabaditani a népet.

Felszabaditani! de mi alól?

Megvan a teljes polgári szabadság mindenki részére. Egyformák vagyunk a törvény előtt, egyenlően fizetünk adót s a ki beválik, egyformán adózik vérével is a hazának. A nép felszabaditásáról beszélni: ma már elkésett dolog. 1848-ban kellett volna kiállani ezekkel a beszédekkel, a mikor mindjárt meghalni is lehetett a hazáért. 1848-ban márczius 15-én szabad lett a nép és azóta szabad is. A kik ma népfelszabaditásról beszélnek, azok nem jó helyre czimezik jószándékaikat. Nem a népet kell felszabaditani, hanem a hazát. Mert a haza rab még ma is. Németek és renegátok rabja.

Azok a felszabaditó beszédekben I. osztályon utazó vigéczek ugyan nem fogják felszabaditani a népet, a mely már szabad, de nem

Reggelizés előtt fél pohár
SCHMIDTHAUER-féle radio activ
Használata valódi áldás gyomorbajosoknak
és székszorulásban szenvedőknek
Igmándi Keserüviz
az elrontott gyomrot 2—3 óra alatt teljesen rendbehozta.
Csodálatos gyógyerejét az igmándi viz **radium** tartalmának köszöni, amely tudományos alapon egyedül ezen forrásban lett felfedezve, miértis bevásárnál össze nem tévesztendő a közönséges keserüvizekkel. — Főszétküld és a forrástulajdonos: **Schmidthauer Lajos** gyógyszerésznél, **Komáromban**. Kapható ***Nagyváradon*** minden jobb gyógyszertár és füszerüzletben, kis üveg 30 f., nagy üveg 50 f. **Az egyedüli természetes keserüviz, amely kisüvegben is kapható**

jog és jog között. A vezérlőbizottság feloszlatása is példátlan törvénytelenség, egy ösztönszerü elnyomási törekvés megnyilatkozása, amely Magyarországon még a politizálást is el akarja fojtani és a lehetetlenség érzéséből fakad.

Szól aztán Széll a gazdasági kérdésről, a választói jogról, amelyet fokozatosan akar megcsinálni s helytelen volt ezt politikából napirendre hozni. Elképzelhetetlennek tartja, hogy ne legyen választás. Bizalma a nemzet kitartásában, alkotmányvédő munkájában, önmérsékletében és belátásában van. És bizalma van a király alkotmányhüségében.

Hirek a minisztertanácsról.

A tegnapi minisztertanács nemcsak a vezérbizottság feloszlatását határozta el, hanem más erősebb tervek is foglalkoztatták az ügyivőséget. Hir szerint a kor mány tervei közt ezek szerepelnek:

a sajtó megbéklyozása,
az általános választói jog oktroája,
az egyesületi jog eltörlése,
a közigazgatás államositása,
kivételes rendszabályok az igazságszolgáltatásnál.

A miniszterelnök mostani bécsi utján már ezek körül folynak a tanácskozások. A választások kiirásáról jóformán most már szó sincs.

Apponyi londoni czikke.

Londonból jelentik: Az Outlook havi szemle tegnapi számában *Apponyi* Albert grót czikkét közli, melyben Apponyi a magyar történetét és a koalicció keletkezését ismerteti: Czikkében kifejti, hogy a koalicció mandátumot kapott a katonai téren támasztott nemzeti követelések kivivására és e mandátum épp oly kétségbevonhatatlan, mint az angol parlament liberális többségei a szabad kereskedelmi politika tekintetében.

A debreczeni komisszárus.

Naszády járt a megyeházán, egy század Vilmos-huszár fődözete alatt. A közgyülésen két bizottsági tag volt jelen, Balthazár református lelkész és Somossy polgármester Hajduböszörményből Ők is csak tiltakozni jöttek el. A királyi kéziratot ülve hallgatták. A városházára is elment Naszády.

Itt egyetlen egy bizottsági tag sem volt jelen.

Biharvármegye helységnevei.

A legtöbb helybeli lap közölte már röviden, hogy a régészeti és történelmi egylet választmánya legutóbbi ülésén Biharvármegye helységneveinek rendezésével foglalkozott. Azt hiszem, hogy érdekelni fogja a közönséget, ha a választmány tanácskozásainak eredményét részletesen is megismertetem.

Köztudomásu, hogy az 1898. évi IV. t.-czikk az ország valamennyi község és egyéb jelentékenyebb lakott helye hivatalos nevének végleges megállapitását rendelte el s e munkálat előkészitését az e czélra alakitott Országos Községi Törzskönyvbizottság feladatává tette. E bizottság az 1896. és 1897. években beszedett községi kérdőivekből, a bizottsági tagok és az országos levéltár munkálataiból rendelkezésére álló anyagot vármegyénkint tüzetes tárgyalás alá veszi s hogy a községnevek tárgyalása alkalmával lehetőleg minden fontos körülmény s főleg a történelmi szempont is kellően mérlegelhető legyen, már összegyüjtött anyagot bizottsági tárgyalás előtt az illető vármegye helyrajzi viszonyait és történelmi multját behatóan ismerő történettudósaink felülvizsgálata alá bocsátja s az országos levéltár szakszerü véleményén kivül még az illető szakférfiak észrevételeit is kikéri.

Minthogy pedig legközelebb a mi vármegyénk községnevei kerülnek tárgyalás alá, az emlitett országos bizottság megkereste a mi egyletünket is, kérve, hogy a netalán már összegyüjtött történelmi és helyrajztörténeti anyagot illetőleg a községneveknél felmerülő észrevételeit és inditványait vele közölje.

Egyletünk készséggel tett eleget e megkeresésnek. Tárgyalásaiban az a szempont vezette, — melyet az országos bizottság is hangsulyoz — hogy a legnépesebb, vagy legjelentékenyebb esetleg a történelem szempontjából legnevezetesebb hely maradjon változatlanul, a többi jelentéktelenebb kapjon megkülönböztető jelzőt, lehetőleg a helyrajzi viszonyok után, vagy történelmi emlékek nyomán; nem különben, hogy azon községek nevei, melyek idegen hangzásuak s a magyar helyesirásnak megfelelő módon nem irhatók, történelmi vagy helyrajzi alapon magyarrá, vagy legalább magyarabb hangzásuvá tétessenek, illetőleg a jelenlegi név megváltoztatásával a feledésbe ment régi magyar történeti nevek a lehetőséghez képest felelevenittessenek.

Ez általános elvek szemmeltartása mellett lefolyt tanácskozások eredményét közlöm a következőkben. Eleve megjegyzem, hogy a községneveket a vármegye járásai szerint sorolom fel s hogy mellőzöm a nevek változtatásánál alapul szolgáló indokokat, nemcsak azért, mert ez esetben közleményem messze tulmenne az e hasábokon megengedett kereteken, meg különben is az olvasóközönség tulnyomó részét nem is igen érdekelnék e legtöbbször szigoruan tudományos magyarázatok de azért is, mert nem végérvényes határozatokról; hanem csupán véleményezésről, javaslatokról van szó.

I. *Belényesi-járás.* Albest (Abulyfalva), Alsó-Poeny (Alsópojény), Felső-Pojény, (Felsőpojény, Belezseny (Belezsfalva), Dragonyesd (Drágonyfalva), Dragotyán (Dragota), Dsozsán Gurbesd (Gurbulyfalva), Fenes (Varásfenes), Fericse (Boldogfalva) vagy Páfrányos, Füzegy (Belényesfüzegy), Karbunár (Szenes), Kebesd (Kebefalva), Kocsuba (Belényes-Kocsuba, Kocsuba (tenkei járás) (Tenkekocsuba), Kreszulya (Kova), Kuraczel (Tisztás), Lelesd (Lélfalva), Mézes (Bélényesmézes) Meziad (Meződ), Nyégerfalva (Feketefalva), Nyimoesd (Vajdafalva), Pakalesd (Pantasesd) Czigányesd (Czigányfalva), Czigányfalva élesdi (járás) Lakság (Czigányfalva), Petrány (Pontoskő), Poczavelesd (Belényespósa,) Preszáka (Gyapjupataka), Robogány (Rebegafalva), Rossia (Pokolarossia (Solymos-Petrász (Gyyapusolymos), Sonkolyos (Belényessonkolyos), Szohodos-Lázur (Felsőirtás), Mikló-Lázur (Miklóirtás), Belényes-Lázur (Alsó-

---

szabaditják fel a hazát sem, mert nem is akarják.

Más fából faragják azokat, akik szabadságért küzdenek!

A ki a szabadságért küzd, az tudjon mindenek előtt meghalni. A nagyváradi szabadelvü párt volt képviselője mutatott rá, hogy 400 magydr ember halt vértanu-halált a szabadságért, ezrek szenvedtek 10—20 éves várfogságot — a szabadságért, ezrek türték évekig az osztrák hadseregben a közlegénysors keserüségeit — a szabadságért és tizezrek járnak ma is köztünk nyomorékul, sántán, bénán mert ott hagyták épségüket a csatamezőn — a szabadságért. Azokat, a kik a harczokon tizezerszámra estek el, nem emlitem e panaszos sorban; azokat — irigylem. Azok boldogok, mert szabad hazában szabadságért áldozták életüket.

Ime, a felszabaditók ideálja. Férfiak, magyarok, a kik méltók arra, hogy a nép imába foglalja nevüket, lelkesedjen tetteiken s kövesse igéiket.

A ki felszabaditó akar lenni, az tudjon lemondani. 1848-ban fel kellett szabaditani a népet, a rabot, a tized alól. Egyik a nemességet illette, a másik a papságot és mind a kettő lemondott róla. A papság minden kárpótlás nélkül mondott le a tizedről, olvassátok el azokat a 48-as törvényeket, a melyek ma is mint legszebb ideáljaink vezetik a nemzetet, e 48-as törvényes törvényekbe van iktatva örök emlékezet okáért a magyar katholikus papság áldozatkészsége. A magyar nép felszabaditói közt ott van törvénybe foglalva a magyar katholikus papság, az a testület, a melyet a janicsár szabadságvigéczek nem győznek asszonyos nyelvelésekkel rágalmazni.

Ugyanezt a «felszabaditó» nevet vivta ki a magyar nemesség is.

Mert igaz ugyan, hogy a nemesség kárpótlást kapott a megbüntetett urbéri szolgálmányokért. De ezt a kárpótlást nem a felszabaditott nép fizette, hanem fizette az állam azokból az adókból, melyekhez legnagyobb összeggel járult hozzá. A kárpótlást idegen kormány, a betolakodott ellenség vitte keresztül, persze ugy, hogy a népnek is, a nemességnek is minél több kárt okozzon. S ha most egy-egy nemesi kuriát látunk átalakulva bérkaszárnyává, ha a ringó kalásztenger halk suttogása a tönkrement régi gazdát siratja, akkor jusson eszünkbe az elpusztult család tragédiája. A 48-iki birtokos elődei németek, törökök ellen hadakoztak a 48-iki utódot kozák dzsida szurta át; annak a fia pedig elszegényedett, a nyomorgó vértanuja — a nép felszabaditásának. A felszabaditásért adta oda életét, vagyonát, mindenét.

Szabadok vagyunk tehát s ha mégis az elégedetlenség moraja zug végig az országon, annak nem bilincs az oka. Békót nem hord a földön senki. Nem a szabadság hiányát érezzük mi, hanem a kenyérét.

Nincs mit szégyelni rajta, be kell vallanunk mert ugysem tiikolhatjuk. Nincs kenyerünk.

Jönnek aztán a janicsárok s azt mondják neked nincs kenyered, de van a szomszédodnak. Üss rajta a házán, vedd el. a mije van, sztrájkolj, törd be a kirakatokat, rombold a nyomdákat, szóval vedd el a más kenyerét.

Pogány elv nem magyar beszéd. Egyenes lélek megvetéssel fordul el tőle.

Máshol van a baj.

Igaz, hogy szabad a nép, de rab a haza Foglyok vagyunk a saját tüzhelyünknél. Rab

Megbizható bevásárlási forrás: **Vasutasok szállitói Tavaszi ujdonságok** angol szövetekben, **blous** és **kostüm kelmékben, blous selymekben** megérkeztek s rendkivüli olcsó árakban kaphatók. ***Vászon*** és ***fehérneműink*** jóságáról t. vevőink már meggyőződtek, azokban a választék megkétszereződött.
Áraink szolid olcsóságáról kérünk meggyőződést szerezni.
Telefon az egész megyére: 615.

Kenyeres és Engländer
divatáruháza
Szent László-tér 1. **Kossuth-utcza — mellett.** — 1268.

irtás), Szokány (Szőkefalva), Tarkaicza (Kis-Tárkány Tatárfalva (Belényestatárfalva).

II. *Béli járás*: Ágris (Bélegregy), Arkus (Arkos), Barzest (Barzafalva), Baresd (Vaskóh barafalva), Venter-Rógoz (Dájlaka), Benyesd (Benyefalva), Bokkia (Bélbokonya), Csontaház (Csontaháza), Gross (Bélgross), Hagymás (Bélhagymás), Kalácsa (Bélkalocsa), Koroj (Bélkaroly, Krajova (Királymező), Kumanyesd (Kománfalva), Mocsirla (Mocsolya), Olcsa (Bélolcsa), Ükrös (Bélökrös), Poklusa (Bélpoklostelek), Puszta-Hodisel (Pusztahodos), Puszta-Talmács (Bántolmács), Siád (Püspök-saját).

III. *Berettyóujfalusi járás*: Pocsaj (Berettyópocsaj), Zsáka (Izsólaka).

IV. *Cséffai járás*: Ugra (Körös-Ugra).

V. *Derecskei járás*: Szaránd (Telegdyszaránd).

VI. *Élesdi járás*: Alsó-Lugos (Élesdalsólugos), Birtiny (Bertény), Brátka (Barátka), Cséklye (Báródcséklye), Czéczke (Erdőhátczéczke), Fancsika (Körtvélyes), Feketető (Bucsafeketető), Felső-Lugos (Élesdfelsőlugosd), Loró (Remeteloró), Össi (Városi), Pestere (Barlang), Ponor (Remeteloró), Remecz (Remeteloró), Rikosd (Rékás), Vércsorog (Vircsalag).

VII. *Ermihályfalvai járás*: Ottomány (Ótomány), Szalacs (Érszalacs), Vasad (Kupócz-Vasad).

VIII. *Központi járás*: Gyires (Körösgyéres) Hájó (Hévjó), Kigyik (Kegyeg), Mezőtelegd (Telegd), Pecze-Szent-Márton (Váradszentmárton), Pecze-Szőllős (Váradszőllős), Somogy-Uzsopa (Biharjózsefháza.)

IX. *Magyarcsékei járás*: Bucsum (Tőkefalva), Bukorvány (Bukorfalva), Cseszora (Cseszvára), Dekányesd (Dékánfalva), Dobrest (Dobrafalva), Dusesd (Dusafalva), Jancsesd (Jancsófalva), Kapocsány (Kapolcs), Kis-Dombrovicza (Kisdombró), Kis-Terpest (Törpefalva), Nagy-Kerpest (Korpásfalva), Kopacsel (Cserjés), Korbest (Hollószeg), Kotyiklet (Kótliget), Kráncsesd (Biharkóráncs), Lunkászprie (Lankás), Mihellő (Méhelő), Nánhegyesd (Nánhidas), Oláh-Hodos (Káptalanhodos), Alsó-Kimpány (vaskóhi járás) (Alsómező), Felső-Kimpány (Felsőmezőkimp, a község kértére), Vaskóh (Ökörmező), Rotarest (Kerekesfalva), Szelistye-Száldobágy (Szelesteszáldobágy), Szent-Elek (Szenttelek), Szitány (Papmezőszitány), Szpinus (Bihartövis), Sztrákos (Isztrákos), Topest (Topafalva), Varrsány (Veresfalva).

X. *Margittai járás*: Baromlak (Rézbaromlak), Bártfalva (Berettyóbárdfalva) Cséhtelek (Csehtelek), Hőke (Lakséghőke), Sárszeg (Apátisárszeg), Szocset (Tornafalva), Szoldobágy (Berettyószáldobágy), Verzár (Füves), Alsó-Verzár (vaskóhi járás) (Alsófüves), Felső-Verzár (Felsőfüzes).

XI. *Mezőkeresztesi járás*. Szent-János (Monostorszentjános.)

XII. *Nagyszalontai járás*. Tamásda (Tamáshida.

XIII. *Sárréti járás*. Bihar-Torda (Sárrétorda), Nagy-Bajom Nagy-Rábé (Sárrétrábé).

XIV. *Szalárdi járás*. Borzik (Borszeg), Grbesd (Laksuggörbed), Siter (Sejter), Sitervölgy (Sejtervölgy), Szarkó (Biharváros), Tóttelek (Hegyköztóttelek).

XV. *Székelyhidi járás*. Bihar-Diószeg, (Érdiószeg, Kakad (Kokad), Köbölkut (Hegyközköbölkut.

XVI. *Tenkei járás*. Görbed (Gyepesgörbed), Kisháza (Keseháza).

XVII. *Vaskóhi járás*. (Alsó-Valenyágra (Alsófekete völgy), Felső-Varlenyágra (Felsőfekete völgy), Bragyet (Vaskótfenyves, Briheny (Vaskóhparájel). Brost (Békafalva), Dombravány (Vaskóhdombró), Fonácza (Fonófalva), Herzest (Herzafalva), Kerpengel (Vaskóhgyertyános, Kollest (Keleháza), Kristyor (Köröstur), Linka (Medvemező), Magura (Kiskóhhegyes), Zavojény, Petrilényliget, Segyest (Segesfalva), Segyestel (Kisszeges), Stej (Vaskóhállás), Sust (Körösfelfalu), Szerbest (Szerbfalu), Vaskóhszohodol (Vaskóhodos).

Dr Tóth Szabó Pál.

---

ságunkban nem mozdulhatunk iparunkkal, kereskedelmünkkel, mert rajtunk a közös vámterület billncse. Nem gyarapithatja vagyonunkat a hadsereg sem, mert rajta a német nyelv és az ellenséges szellem bilincse. Nem csoda, ha rabok lévén, rabkenyér az ételünk és éhezünk mellette.

Egyik kezünket a közös vámterütet köti le, másikat az idegen hadsereg veri bilincsbe. Hát hogyne volna éhes a nép, ha a két kezünkön minden mozdulatnál láncz csörög?!

Felszabaditók! A nép igazi barátai! Itt van az a bilincs, a melyet le kell vernünk. Itt van az ellenség, a mely ellen csatasorba kell állanunk.

Ezért a küzdelemért ugyan nem jár ki királyi tanácsosság és I. osztályu vasuti szabadjegy. Kijárhat érte üldözés, zaklatás. De egy jutalma mindenesetre meglesz: a nép hálája, a lélek megelégedése.

Felszabaditók! Érdemes ezért küzdeni.

Felszabaditók legyünk mindnyájan; felszabaditók abban az önzetlen értelemben, a mint örökségül hagyták ránk apáink.

Ók kiverték innen a turbános janicsárohat; verjük ki mi a modern janicsárokat.

A felszabaditás munkáját nagyatyáink bevégezték a népre nézve; mi fejezzük be a nemes munkát az egész hazára.

A mi jelszavunk a magyarság. Eddig arra a vezényszóra hajoltunk! Eniet! nieder! A jövő adjon kenyeret a népnek, szabadságot a hazának azzal a magyar vezényszóval:

Talpra magyar!

Szobrot Szigligeti Edének.

— Felhivás adakozásra. —

A magyar népszinmüvészet megteremtője: *Szigligeti* Ede emléke iránt akart kegyelettel adózni Nagyvárad városa, mikor diszes uj szinháza homlokára aranybetükkel vésette fel nevét. A körülmények s a viszonyok okozták, hogy akkor már nem diszitette fel Nagyvárad egyik legszebb terét, a szinház előtti területet Szigligeti szobrával.

Azóta sokat tanácskoztak a felett, hogy mi módon tegyenek eleget azon kötelezettségnek, hogy akinek legtöbbet köszönhet a magyar sziniirodalom, aki legszebben tudta visszatükröztetni a meghamisitatlan magyar néplélek sajátságait, tisztaságát a szinpadon, méltó emléke álljon a nevéről elnevezett fehér ház előtt.

A régi terv most már a megvalósuláshoz közeleg. A Szigligeti Társaság már megrendelte *Margó* Ede szobrásznál Szigligeti szobrát.

A költségeket társadalmi uton akarják összehozni s hiszszük, hogy Nagyvárad hazafias, minden szépért lelkesülő és áldozatrakész közönsége örömmel járul hozzá a szobor létesitéséhez s miharabb összegyül az a különben is szerény összeg, ami a szobor elkészitésére és felállitásához szükséges.

A kiküldött bizottság tegnap bocsátotta ki a közönséghez a felhivást, amelyben adakozásra hivja fel.

A felhivás a következő:

Szigligeti Edének emléket akarunk állitani Nagyváradon.

E városban ringott bölcsője; innen indult hóditó utjára az a csodás termékenységü, izig vérig magyar tehetség, hogy végül bevonuljon az örök fény, az örök dicsőség csarnokába, — ő. a szerény, alacsony nagyváradi házikó szülőtte . . .

A Liliomfi, a Trónkereső, a Csikós költője! Nem büszkeség, nem gyönyörüség fogja-e el minden magyar ember szivét az ő nevének hallattára? Büszkeség, hogy e nagy név a mi szinpadi irodalmunk történetének lapjain ragyog; gyönyörüség, hogy e gazdag tehetség aranybányája a mi számunkra termette kincseit.

De nemesak büszkeséget, nemcsak gyönyörüséget érez a magyar ember, ha Szigligeti Ede müveire gondol; büszkeségnél, gyönyörüségnél mélyebb, foróbb az érzés, mely szivünket iránta eltölti. Ez az érzés a rajongó, a leróhatatlan hála érzése.

Micsoda szegénység volt a mi játékszinünk világa Szigligeti Ede müködése előtt? Amig az üres, kopott, szürke szinpadra nem toppant játszi kedvével, csillogó szellemével Liliomfi: amig föl nem csendültek ott a Szökött katona ajkán a magyar néplélek keservének hangjai! A nép, a mellőzött, elhanyagolt nép csak guny és nevetség tárgyául szolgált ő előtte szinpadi iróink alkotásaiban; Szigligeti volt az, aki első észrevette küzdelmeit lefestette drámáit, elébük tárta lelkét s a Muzsák kevély csarnokaiban ő csenditette meg először a napsütötte puszták, a nádasfedelü házikók egyszerü, igézü, utólérhetetlen költészetét: a magyar népdalt . . .

Magyar embernek nem kell hosszan a lelkére beszélni, amikor gazdagot, szegényt adakozásra hivunk fel a kegyelet ez emlékjelének fölállitására. Ó, hiszen ha mindenki, aki a költőnek csak egy édes órát köszönhet, csak egy fillérrel is járulna az emlékmü költségeihez, egekig nyuló diadaloszlopot emelhetnénk Szigligeti Edének, szülővárosa főterén, a Szigligeti-Szinház előtt, amelynek homlokzatán is a dicsőnek neve ragyog. De egekig nyuló emlékmüre neki nincs is szüksége: hiszen Pantheonja neki minden magyar szinház, ahol halhatatlan lelke müveiben ma is meg-megelevenedik; ahol bübájos költészete a vadvirágos puszták, a csöndes falusi alkonyatok édes-bus dalaival ma is meg-meg csendül . . .

Adakozzunk Szigligeti Ede szobrára!

*

Szigligeti Edének, a magyar népszinmü megteremtőjének szobrára szánt adományok a Nagyváradi Takarékpénztár czimére Nagyváradra küldendők A bizottság az adományokat annak idején nyilvánosan nyugtázza.

Dr *Hoványi Géza* bizottsági elnök, *Sas Ede* bizottsági jegyző, *Kőszeghy József*, *Rádl Ödön*, dr *Kurländer Ede*, dr *Radó Ignácz*, *Mezey Mihály*, *Sipos Orbán* bizottsági tagok.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Márczius 22. Kath. liczeum bőjti estélye a főgimnáziumban este 6 órakor.

Április 5. Kath. liczeum bőjti estélye a főgimnáziumban este 6 órakor.

Május 5. Kath. liczeum estélye a főgimnáziumban este 6 órakor.

Püspökszentelés Nagyváradon.

Kegyelmes főpásztorunk segédpüspökéhez *Fetser* Antal provikárius, apátkanonokhoz tegnap jött meg a hivatalos értesités Rómából, hogy a Szentatya a *paleopolisi* püspöki czimet adományozta s erre fog püspökké szenteltetni. *Paleopolis* régi görög eredetü város Kis-Ázsiában, az ephozusi érsekséghez tartozik, a kereszténység régi századaiban püspöki székhely volt.

Most már, hogy külön által breve lesz preconizálva az uj püspök, segéd megteszik az intézkedéseket a felszentelésre.

A felszentelés, amint értesülünk, püspökünk óhajára itt Nagyváradon a székesegyházban fog végbemenni, még pe-

dig, ha addig a brevék is megérkeznek, valószinüleg mához egy hétre, a jövő vasárnap, márczius 25-én, *Gyümölcsoltó Boldogasszony* ünnepén.

Az uj püspök a felszentelés végzésére egykori tanárát, kanonoktársát dr *Belopotoczky* Kálmán v. b. t. tanácsos, tábori püspök ő Excellentiáját kérte fel, kinek mint consecrator-társak dr *Radu* Demeter nagyváradi gör. szert. megyéspüspök és püspökünk testvéröcscse *Szmrecsányi* Lajos egri segédpüspök fognak assistálni.

Nagyváradon 19 éve nem volt püspökszentelés. 1887-ben szentelte itt b. e. *Schlauch* Lőrincz püspök *Bubics* Zsigmond kassai püspököt.

Városunk egész társadalma élénk érdeklődéssel néz a ritka és magasztos egyházi ünnepség elé.

Tisztelettel kérjük vidéki előfizetőinket, ***hogy ugy hátralékban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket mielőbb beküldeni sziveskedjenek***, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne tötrénjék.

---

* **A Sas és Zöldfa eladására vonatkozó szerződés**. A Fekete Sas és Zöldfa eladására vonatkozó szerződés tegnap került a jogügyi szakbizottság elé. Nagy volt az érdeklődés s még soha nem jelent meg a jogügyi bizottság ülésén annyi tag, mint tegnap. Máskor bármily fontos kérdés kerül elbirálás alá, alig 3—4 tag jön össze s most tizennégy tag volt jelen. Kivánatos volna, hogy ezt a buzgóságot a szakbizottság tagjai jövőre is megtartanák, mikor nemkevésbé fontos kérdésekben kell jogi véleményt mondani. Különben a Sas és Zöldfa eladására vonatkozó szerződés élénk vitát keltett; a legtöbb pontnál módositásokat eszközöltek. Különösen dr *Hoványi* Gyula inditványára vettek be több pontot, amelyek a város érdekeit hatékonyabban biztositják. Dús László v. főügyész elnöklete alatt Komlóssy József, dr Várady Zsigmond, Hlatky Endre, Kőszeghy József, Mihelfy Adolf, dr Bozóky Alajos, dr Gyémánt Jenő, dr Sonnenfeld Zsigmond, Schütz Albert, dr Berkovits Ferencz, dr Hoványi Gyula, Tóth Márton és dr Tóth Ferencz voltak jelen. A szerződést pontonkint tárgyalták. Dr *Hoványi* Gyula a szerződésbe bevétetni kérte, hogy a vevők a f. évi november 1-ig az egész vételárat kötelesek kifizetni, ellenkező esetben elesnek az ingatlanok vételétől. Ezzel szemben dr *Várady* Zsigmond és *Mihelfy* Adolf nem kivánnak nehézségeket támasztani, hanem ha késédelmeskednek a fizetéssel, kamatot fizetnek. Végre bevették a szerződésbe, hogy ha vevők a vételári részletek fizetését elmulasztják, az egész vételár esedékessé válik. Ha a befizetést elmulasztják, 6 százalékos kamatot is fizetnek. Az augusztus 1-én esedékes részlet kifizetése előtt vevők a Fekete Sas lebontását nem kezdhetik meg, mivel a fennálló bérleti szerződések 1909. május 1-én járnak le, bevették a szerződésbe, hogy a bemutatott ajánlat és müszaki leirás szerint a Sas alapjából való ujjáépitését 1911. évi május 1-ig teljesen be kell fejezni. A fizetéseket és épitést illető 4. és 5. szakasz után a következő uj szakaszt iktatták be: »A 4. és 5. szakaszban foglalt összes kötelezettségek biztositásául kiköttetik, hogy amennyiben e kötelezettségek bármelyikét a vevők nem teljesitenék, a befizetett vételárnak a város tulajdonában maradása mellett, a megvett ingatlanok a város tulajdonába és birtokába visszaszállanak. Ez a kikötés a tulajdon bekebelezésével egyidejüleg Nagyvárad város javára az eladott ingatlanokra vevők minden további megkérdezése nélkül telekkönyvileg bekebelezendő. A Fekete Sas épület lebontásának megkezdésétől 2 év alatt az uj szálló és vigadó felépitése befejezendő és az épités kötelezettségre vevők haladékot csakis vis maior vagy bérharcz (strike) esetén igényelhetnek. Még apróbb módositásokat tettek az egyes pontoknál. A módositások után a szakbizottság kimondotta, hogy a szerződés ujbóli áttekintése czéljából összejön a jogügyi szakbizottság.

* **Zichy Mihály holtteste Budapesten**. *Zichy* Mihály holtteste tegnap reggel hat órakor érkezett meg a nyugati pályaudvaron. Innen dr *Faludy* József jogtanácsos intézkedésére az Entreprisse diszturgonján a Mücsarnok gyászpompával diszitett előcsarnokába szállitották. A koporsóval sok orosz feliratu koszoru is érkezett, köztük a czár és a czárné cziklamenből, ibolyából és gyöngyvirágból fonott koszoruja is. A ravatalt vasárnap délután 2 órától 5-ig és hétfőn délelőtt kilencz órától tizenkettőig a közönség is megtekintheti. A temetés hétfőn délután 3 órakor lesz.

* **Kinevezés.** Az igazságügyiminszter dr *Szolnok* Jenőt a nagyváradi királyi itélőtáblához berendelt birósági aljegyzőt jelenlegi alkalmazása helyén jegyzővé nevezte ki.

* **Iparpártolást kérnek**. Vadász testvérek kocsigyártó czég a régi jóhirnevü Bodánszky-féle kocsigyárat nagyobb szabásu iparteleppé fejlesztették, hogy az idegen gyártmányokat kiszoritsák. Tegnap beadványt intéztek a városhoz, amelyben kérik, hogy a város kocsigyártószakba vágó munkáit, mivel erre nincs szerződéses vállalkozó, velük készittesse a város. Ezenkivül iparfejlesztési és iparpártolási szempontból gyáruk részére városi adó- és kövezetvámkedvezményt, ipari czélokra olcsó villamos áramot kérnek. Ez a kérelem beleváq a város utóbbi időben követett iparpártolási politikájába s minden esetre figyelembe veendő, annál is inkább, mert nagyszámu munkásokat alkalmaz a gyártelep.

* **A vizmütelep kibővitése**. Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága elhatározta a szükséghez képest a vizmütelep kibővitését. A városi főmérnök az e czélra kisajátitandó terület helyszinrajzát beterjesztette a városi tanácshoz, azzal, hogy a kisajátitást a város mielőbb tárgyalja s az épitkezést megkezdhessék. A csőhálózat kibővitése által ugyanis különösen a nyári forró időben, a jelenlegi vizszerzési telep előreláthatólag nem birja ellátni a város vizszükségletét s ezért rendkivül sürgős a telep kibővitése. A kisajátitási összeget a főmérnök 18268 koronára vette fel.

* **Pályázat kavicsszállitásra**. Van szerencsénk az érdekeltek tudomására adni, hogy a kereskedelmi m. kir. miniszter ur a héjasfalva csikmegyei állami közut csikvármegyei szakaszára az 1906., 1901., 1908., 1909. és 1910. években szükséges kavicsszállitásra pályázatot hirdet. Pályázati határidő 1906. április hó 7. Miről az érdekelteket azzal értesitjük, hogy a szóban levő pályázat közelebbi feltételei a csikszeredai m. kir. államépitészeti hivatalnál a hivatalos órákban megtekinthetők. Nagyvárad, 1906. márczius 15. A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara: Huzella Gyula kir. keresk. tanácsos elnök, dr Sarkadi Lajos, titkár.

* **A Szigligeti-Társaság felolvasó ülése**. A Szigligeti-Társaság 1906. évi márcz. hó 18-án, azaz ma délelőtt 11 órakor a királyi jogakadémia disztermében Szigligeti Ede emlékezetére ünnepélyes felolvasó ülést tart. Az ülés müsora a következő: 1. Elnöki megnyitó beszéd. Tartja Rádl Ödön a társaság elnöke. 2. A magyar szinirodalom. Irta és fölolvassa Kovács József a társaság rendes tagja. 3. Bihari dolgok. Irta és felolvassa Lovassy Andor a társaság rendes tagja.

* **Legényegyesületi előadás**. A nagyváradi katholikus legényegyesület mai estélyén Linderberger János dr theologiai tanár tart előadást «Bőjti mozaik» czimen. Szavalatok is lesznek.

* **Gyászrovat**. Tegnap, szombaton délután temették el *Tóth* Benedeket, a Szent László nyomda alkalmazottját, lapunk tördelőjét a Bajza-utcza 1. számu gyászházból. A végső tisztességtételre az elhunyt családján, rokonain, hozzátartozóin kivül barátai s ismerősei nagy számmal jöttek el. Szerkesztőségünk, valamint a nyomdaszemélyzet testületileg vonult föl. A többi helybeli nyomdából is jöttek az elhunyt pályatársai közül. A koporsón, valamint a halottas kocsin a kegyelet sok koszorut helyezett el. A család koszorui mellett igen szép kivitelü élővirágkoszorut tett a koporsóra lapunk szerkesztősége, valamint nyomdája. A többi nyomda alkalmazottainak egy jelentékeny csoportja is megkoszoruzta a ravatalt, vörös virágokkal, vörös koszoruval. A temetési szertartást az elhunyt egyenes kivánságára *Vucskics* Gyula dr nagyvárad-ujvárosi plebános, szentszéki ülnök, lapunk felelős szerkesztője végezte. O is kisérte ki a halottat az olaszi-i temetőbe.

Eltemetett halott, aki társunk voltál a munkában, pihend ki fáradalmaidat a holtak csöndes birodalmában. Lelj irgalomra, könyörületességre és üdvösségre a mennyei hazában!

*

Mély részvéttel értesülünk, hogy egy igen derék urlnő: *Mütter* Ferencz nyug. kir. táblabiró nejének haláláról. Az elhunyt matróna igazi mintaképe volt a derék magyar nőknek és gondos családanyáknak. Halálát férjén és gyermekein kivül nagyszámu előkelő rokonság gyászolja. Temetése hétfőn, márczius 19-én délelőtt 10 órakor lesz a nagy-körös-utczai gyászházból. A családi gyászjelentés a következő:

Mütter Ferencz nyug. kir. táblabiró mint férj, gyermeke: Mütter Ottila és férje Szőke Gyula és ennek gyermekei: Ottilia, Barna, Teréz, Szidonia, Andor és Margit; unokája: Roediger Ernő, vejei: Roediger Lajos, neje és fia; Sterba Szabolcs és gyermeke: Barna, Dezső és Valéria. Testvére: Nagy Lajos, neje, gyermeke és unokái: sógornője: özv. Lukrits Antalné Mütter Ottilia és ennek gyermeke: Mariska, Szebeni Pálné és ennek gyermekei számos rokonok nevében is fájdalomtól megtört szivvel tudatják, hogy a legjobb feleség, legszeretőbb édesanya, nagyanya, testvér, sógornő és rokon, Mütter Ferenczné, szül. Nagy Juliánna életének 69, boldog házasságának 50 évében, f. é. márczius hó 17-én, reggeli háromnegyed 6 órakor hosszas és kinos szenvedés után elhunyt. A megboldogult drága halott földi porai folyó évi márczius hó 19-én, délelőtt 10 órakor fognak az ev. ref. egyház szertartása szerint Nagy-Körös-utcza 47 számu háztól az ujvárosi Központi temetőben lévő családi sirhelyen örök nyugalomra helyeztetni. Mely végtisztességre a boldogult rokonai és ismerősei meghivatnak. N.-Várad, 1906. márczius 17. A béke angyala őrködjék a kedves halott siri álma felett!

*

Cséffán tegnapelőtt hunyt el szeő-demeteri *Demeter* Sándor ottani vasuti állomásfőnök, élete 44 ik évében. Temetése holnap, hétfőn délelőtt

10 órakor Cséffán, ahonnan Tápió-Szelére szállitják s ott helyezik örök nyugalomra. Béke poraira!

* **A pusztitó betegségek** elleni harczban a világ legkiválóbb orvosai egyesülnek. E betegségek legborzasztóbbika az Epilepsia(Nyavalyatörés. E bajban szenvedőknek vigaszul szolgálhat azon értesülésünk, mely szerint egy magyar orvos e betegség ellen uj és hatékony gyógyitó módszert talált fel, amelylyel már a külföldön is feltünést keltett. Ez orvos Dr. Szabó B. Sándor Budapest, V. Alkotmány u. 5; ki készséggel nyujt felvilágositást mindazoknak, kik gyógyitó módszere segélyével e sulyos bajtól szabadulni óhajtanak.

* **Az öreg honvédek**. A következő sorok közlésére kérettünk fel: Alulirott 48-as honvédek hálás köszönetet mondunk a (Kossuth) Lajos asztaltársaságnak azért a szives vendéglátásért és azért a meleg, ragaszkodó szeretetért, melyben bennünket a szabadság napjának emlékünnepén kis körükben rendezett estélyen részesitettek . . . Ez a kitüntető ragaszkodásuk s az ott megnyugtatott hazaszeretetük felejthetetlenné tették nekünk e napot. Isten áldását kérjük a társaságra, hogy legyen elég ereje és bizodalma, hogy nemes feladatát hüen betöltve minél szélesebb körben terjessze és ápolja a honfi erényeket, mert csak egy nemesen érző, fenkölten gondolkodó és hazáját szeretve-szerető magyarság övezheti országunkat a szabadság, egyenlőség s testvériség hármas koszorujával . . . Hazafias üdvözlettel: Márkutz Sándor, Konvicska Ferencz, Amigó Gyula, Álmosdi János, Kágyi Károly.

—

Nem gyárilag!

hanem elsőrangu czipészek által készitett
czipők, valódi angol és Ita-féle kalapok, fehérnemüek, esőkabátok
legolcsóbban

REICHARD áruháza cégnél

szerezhetők be.

Egyedüli raktár PICHLER ANTALcs. és kir. kalapgyáros készitményeiből.

x **Dell'Ortó Károly** 56 év óta fenálló magkereskedő czég mai hirdetésére felhivjuk a n. é. közönség figyelmét!

!! Maradó kok félárban !!

x Van szerencsém a n. é. közönség tudomására hozni, hogy előre haladott idény folytán a még mindig *dus választékban* meglevő *valódi angol és scot téli divatszöveteimet mélyen leszállitott árban bocsátom áruba*. Kivánatra azon előnyt is nyujtom, hogy t. vevőimnek a bevásárolt anyagot *saját szabászati termemben a legdivatosabb* fazonokban és remek kivitelben nagyon jutányosan feldolgoztatom. Már egy próbavásárlás utján is meggyőződhetik bárki, mily figyelmesen és előnyösen lesz nálam kiszolgálva. Kiváló tisztelettel: *Teszler Simon*, posztó nagykereskedő Zöldfa-utcza 33.

Papl reverendakelme nagy választékban.

x Kellemes nézni, azt a nagy vevőkört mit állandóan lehet látni *Háasz Manó* Zöldfa utczai üzletében, ezt méltán meg is érdemli mert sehol olyan olcsó árban nem lesz árulva, mint ottan.

TANÜGY.

—

Tanitók gyülése.

A községi iskolaszék elnöke gyülésre hivta össze a községi elemi és polgári fiu- és leányiskolák tantestületeit, hogy olyan kérdésekben döntsenek, a melyek már huzamosabb idő óta forognak szőnyegen, vagy amelyeket ujabban tett át az iskolaszék a tantestülethez véleményezés végett.

Az értekezleten, melyet tegnap délután 4 órakor tartottak *Rimler* Károly polgármester, iskolaszéki elnök elnökölt. Jelen voltak a községi elemi és polgári fiu- és leányiskolák tantestületei csaknem teljes számban.

Az elnök előterjesztette, hogy a tantestület beadványt intézett az iskolászékhez a tanitói nagy könyvtár használatának engedélyezése tárgyában. Addig, mig a törvényhatóság másképen nem intézkedik, a könyvtárt nyissák meg a tanitóság részére — ez a tanitóság kérelme. Az iskolaszék nem zárkózott el a kérés elől s a könyvtáros választását a tantestületre bizta. Egyhangulag Bodnár János tanitót választották meg, akinek a könyvtár gyarapi ása, rendezése s kezelése körül máris nagy érdemei vannak s akinek könyvtárosi oklevele is van.

A polgári leányiskola javaslatát, illetőleg mely az érdemsorozatoknak az értesitőkből való kihagyását czélozza — hosszas vita után — azt határozták, hogy ebben az évben már a polgári leányiskola értesitőjében az érdemjegyeket nem fogják föltüntetni. A többi iskoláknál azonban a régi rendszer fönntartását határozták el.

Szüts Izsó javaslatának tárgyalására került a sor, amely az elemi iskolai rajztanitás reformálását, rendszeres énekkar elemi iskolákhoz való bevezetését czélozza. Miután a tantestület több tagja nem ismeri olyan mértékben a rendszert és módszert, hogy ellene vagy mellette nyilatkozhassék, fölkérik Szüts igazgatót, hogy nyujtson módot azoknak is a rendszer megismertetésére s igy a tantestület véleményét utólag fogja beterjeszteni.

A csütörtöki szünnap kérdése került tárgyalás alá. Ugyanis az iparoktatást a jelenlegi esti előadások helyett szerda és szombat délutánra óhajtják beosztani s ez az ujitás maga után vonná az elemi iskolai rendnek a megváltozását. A tantestület egyhangulag határozatilag kimondta, hogy *ragaszkodik a csütörtöki szüuethez*, ezt paedagogiai érvekkel is tudja támogatni, s az eddigi rendszer fentartását óhajtja a jövőben is.

Az uj tanterv szellemében készült órarendek bemutatása s beterjesztése után a gyülés fél hétkor véget ért. (—*y*.)

SZINHÁZ.

—

Heti müsor.

Vasárnap: Délután Üdvöske, este Külteleki herczegnő.
Hétfő: Kültelki herczegnő.
Kedd: Gyurkovics leányok.
Szerda: Othello. (Peterdi jubileuma).
Csütörtök d. u.: Elektra (ifjusági előadás.)
este: Gül Baba (Aradi Aranka.)
Péntek: Kültelki herczegnő.
Szombat: Cirano de Bergerac.
Vasárnap: Gül Baba.

—

A kültelki herczegnő.

Tegnap volt »A kültelki herczegnő«-nek Béldi-Fejér legujabb operettjének bemutató előadása. A Népszinház kasszadarabja iránt városszerte általános volt az érdeklődés s a szinházi sajtóiroda reklamjaival egy zsufolt házat toborzott össze. A tegnapi est megint csak a mellett bizonyit, hogy a legtöbb esetben a mi a főváros közönségének tetszik, az nem nyeri meg a mi közönségünket.

A kültelki herczegnő a tuczat operettek közül való. Vékonyka kis meséje, egy-két fülbemászó zeneszáma s mellette — egy csomó érthetetlen üresség.

Pozsony egyik külvárosában lakik Péntek Lina (Gerlaki) mosónő leány, akit kedves, előkelő modoráért Kültelki herczegnőnek hivnak. Pajkos Ferenczczel (Palásthy) a külváros egyik köszörüsével együtt növeknednek föl s megszeretik egymást. A leánynak története van. Ezt mondja el 19 ik születése napján a vőlegény most már menyasszonyának. Évekkel az előtt egy kocsi állott meg a vám előtt. A kocsiban egy előkelő asszony ült s egy kis leány. Az asszony rosszul lett s meghalt.

A kis leány pedig odakerült a Külvárosba hozzájuk s igy nevelkedtek föl együtt. Detektivek érkeznek, akik kinyomozzák, hogy Péntek Lina, az elveszett leány Balduin nagyherczegnek (Bérczi) a leánya. Elakarják vinni atyjához az udvarba. A leány vonakodik előbb, de azután, hogy velemehet a vőlegénye is — beleegyezik. Az udvarban az atya nem is akar tudni e házasságról, leányát Willibald herczeghez akarja nőül adni. De Willibald sem szereti a leányt. A fő szertartásmesternek csele, melylyel e házasságot nyélbe akarja ütni csütötököt mond. Erthetetlenül — valamenyien a börtönben találkoznak. Hogy miért kerül ott össze az uralkodó, a herczeg és mind-mind valamennyien és hogyan jutnak oda, azon elég ha a szöveg irója gondolkozott. Ott isznak s az uralkodó beleegyezik abba, hogy a leánya a Kültelki herczegnő, a köszörüsnek legyen a felesége.

E zagyva és vékony mese apró cselszövényei két és félórán keresztül játszanak le a közönség előtt.

Az első fölvonás mesésen indul, sokat igér, a többi fölvonások zagyva laposságaikkal egymást akarják legyurni. Egy két sikerültebb ötlet, egy pár jó kuplé füszerezik a darabot. Egy bájos dallam van a II-ik felvonásban, a Füst nóta, amit Anday csicsereg el igen édesen.

A mi kis siker volt — ha ugyan azt sikernek lehet minősiteni — azt a szereplőknek lehet betudni. A czimszerepben Gerlaki remekelt. Az ének számok hangterjedelmének teljesen megfeleltek s igy hangját érvényesiteni tudta. Partnere Palásthy, a köszörüslegény nagyon jó hangulatban volt, övé az érdem a rendezés körül is.

Hanem azért ilyesminek nem szabad megtörténni: a sötét terem megvilágitására gyertyákat kérnek be. A villany fölgyul s csak jóval később hozzák a gyertyákat. A zene- és énekkarok, a szinpadon mindenki vár-vár, hogy mikor tetszik az uralkodónak besétálni. Anday kicsiny graciöz szerepében nagyon tetszett. Ki kell emelnünk Tihanyit és Bérczyt, az essemblébe jól illeszkedtek be kisebb szerepeikben Simon Mariska és Hajnal.

A zene- és énekkarok elég jók voltak.

A Kültelki herczegnő pár előadásnál többet nem ér meg. Egyszer volt kasszadarab ma — és utoljára. **(V. I)**

—

Peterdi jubileuma. Megirtuk már, hogy a szinház méltóképpen készül megünnepelni Peterdi Sándor szinészpályának harmincz éves

!!! Legmegbizhatóbb bevásárlási hely !!!

STROHMAYER PÁL áruhàza

Telefonszám: *166.* az egész megyére. **Nagyvárad, Szent László-tér 1. szám.** Telefonszám: *166.* az egész megyére.

Szolid, olcsó szabott árak.

Menyasszonyi kelengyék. Legjobb minőségü **vásznak** és **siffonok**, véggel és méterenként. Férfi, női és gyermek **kész fehérnemüek**, ugyszintén mérték vagy minta szerint is. **Szőnyegek, függönyök, ágy- és asztalteritők. Paplanok és matraczok**, valamint mindennemü **mosóáruk**, u. m.: **kreton, batist, zephir és szines vásznak a legjutányosabb olcsó árak mellett beszerezhetők vagy megrendelhetők.** Költségvetések, minták, ugyszintén 20 koronát meghaladó rendelések. o o o o o o vidékre bérmentve küldetnek. o o o o o o

jubileumát. A ritka szép ünnep szerdán, e hó 21-én lesz. A kiváló művész Sakespeare klasszikus drámájának, Othellónak czimszerepét fogja játszani. Tudvalevő, hogy Peterdi egyike egyike a legjobb magyar Sakespeare-szinészeknek. Ez a alakitása is a darabhoz méltó klasszikai tökéletességü. Már ezért s szinházi szenzáczió számba megy a szerdai előadás. A nagyváradi közönség megragadja az alkalmat és lelkes ünnepséget rendez kiváló művészének, aki már harmincz év óta fáradozik a legelsők között a magyar kultura előbbrevitelén.

A kültelki herczegnő, a mely a tegnapi bemutatón teljes sikert aratott, ismételten szerepel a hét müsorán. Hétfőn és pénteken veszik elő, hétfő (A), pénteken (B) bérletben. Egyébként is érdekes és változatos a hét müsora, a melyet vasárnap este Gül Baba bérletszünetes előadása fejezi be.

— **Az utolsó ifjusági előadás**. Állandóan rendkivül látogatottak és sikerültek voltak a Szigligeti-szinház csütörtök délutáni ifjusági előadásai. A nagyváradi Iskolák igazgatói ismételten nagy elismeréssel nyilatkoztak ezekről az igazgazgató előtt, aki e szezonban most csütörtökön, rendezi az utolsó ifjusági előadást. Klasszikus drámát, — Elektrát — mutatnak be ebből az alkalomból. A dráma főszerepét Angyal Ilka, a társulat kiváló hősnője játsza.

EGYESÜLETEK.

A betegsegélyző gyülése.

A nagyváradi ipartestületi betegsegélyző pénztár f. évi márczius hó 25-én d. e. 10 órakor, az ipartestulet Kert-utczai házában tartja évi rendes közgyülését, melynek tárgysorozata a következő:

1. Az igazgatóság évi jelentése.
2. Az 1905. évi zárószámadás, vagyonmérleg és a felügyelő bizottság jelentésének alapján az igazgatóság részére adandó felmentvény iránti határozat.
3. Igazgatósagi, felügyelő-bizottsági és választott birósági tagok választása.

—

Márcziusi ünnep. A *Nagyváradi Katholikus Legényegyesület* tegnap este tartotta meg a márcziusi napok emlékére rendezett ünnepét fényes sikert ért előadással. Az ünnepet eredetileg csütörtökre terveztc az egyleti vezetőség, miután azonban az egyesületi dalárdát a polgárság ünnepére kérték fel szereplésre, házi ünnepélyét készségesen szombatra halasztotta. Az egyesületi tagok ilyenformán kétszeresen részt vettek az ünnepélyből, miután csütörtökön is, tegnap is szerepeltek, ünnepeltek.

A tegnapi előadást *Pelle* János joghallgató ünnepi ódája nyitotta meg, amelyet a szerző lelkes hévvel, igazi magyar érzéssel adott elő, nagy hatást váltva ki a hallgatóság soraiból. *Suhajda* József egyesületi tag Petőfi *Nemzeti dalát* szavalta. S vajjon lehet-e a *Talpra Magyart* kitörő tetszésnyilvánitás nélkül szavalni. Suhajda ambiciója is bő jutalmazásra talált.

Majd *Krüger* Aladár dr ügyvéd, lapunk segédszerkesztőjének előadása következett programm szerint *A felszabaditók* czimmel. Krüger dr akadályozva volt a megjelenésben, mire a kiváló becsü alkalmi méltatást *Popity* János ügyvédjelölt olvasta föl, oly közvetlenül és patetikusan, mintha magát a szerzőt hallotta volna a közönség. A szellemes, rokonszenves, tanulságos előadást mai számunk tárczarovatában közöljük. Az előadás meghallgatása után a távollevő szerzőt tapsolták.

Hangulatos, kellemes száma következett most az ünnep programmjának. *Zsivánovits* Rózsika szavalta, aki Pogány Kálmánnak: *A fringia* czimü leheletszerüen könnyed, förmás poémiáját adta elő sok üdeséggel, bájjal és igen érzelmesen.

Végezetül *Popity* János ügyvédjelölt szavalta el Abrányi Emil hatalmas konczepcziójú márcziusi ódáját. A szavalatnak a maga szerencsés preczizitásával, rapszodikus előadásával és kiválóan szines hanghordozásával renkivül mély hatása volt. A közönség mint egy ember állott föl helyéről *Mellau* István igazgató szavára s a tömött sorokon a Himnusz, majd a Kossuth-nóta hömpölygött végig, tüzbe boritva a sziveket. Lelkesült, hazafias hangulatban oszlott el a közönség, amelynek ritka szép estében volt része.

Igazságszolgáltatás.

Munkásujság a törvényszéken. Az ősszel egy lap indult meg városunkban «Munkás Ujság» czimen. Kezdetben belekötött fübefába, mikor nem reagáltak rá, elkezdett politizálni — minden kaucziő nélkül. Ezért vonta felelősségre tegnap a királyi törvényszék *Zicherman* Mór szabósegédet, mint a fentemlitett lap kiadóját. A vádat *Gáti* ügyész képviselte. Az ügyész a czikkeket, melyekben az általános választói jog volt tárgyalva, ugyszintén az egész lapot a tatárjárás, vagy pedig a magyarok bevándorlási idejébe valónak tartotta, de nem a jelen korban.

A védelem ugyszólván gyönge árnyék volt, melynek eltünése után a törvényszék visszavonult az itélet maghozatalára Félóra elteltével végre a biróság kihirdette az itéletet, mely szerint *Zicherman* Mór az 1848. XVIII. t.-cz. 30. szakaszának második pontja szerint *15 rendbeli sajtókihágás* vétségében találtatott bünösnek s ezért *1 havi fogházzal s egyenként 10—10 korona összesen 150 korona pénzbüntetéssel büntettetek*. Az itélet ellen a védő felebbezést nyujtott be.

REGÉNYCSARNOK.

Gyorgyejev Foma.

Irta: **Gorkij Maxim** 55.

— Hát fogjatok hozzá! — mondta Foma lágy hangon s elfordult a sovány kis parasztól.

— Hát Isten nevében! — mondta a pallér, miközben gondosan begombolkozott s fontoskodó arczot vágott. Aztán, miközben lassan oldalt forditotta a fejét, az állást nézegette. Egyszerre igy kiáltott:

— Helyre, emberek!

A parasztok elszéledtek a bárkák fedélzetén, egyes csoportokba verődtek, elhallgattak, néhányan nagy ügyességgel kusztak föl az állásra, lenéztek a magasból, miközben megfogóztak a kötelekben.

— Nézzétek meg mégegyszer, hogy rendben van-e minden? — hallatszott most a pallér csönde-, nyugodt hangja. Ha az asszony szülni akar, nem ér rá inget varrni . . . Nos . . Imádkozzunk!

A pallér a fedélzetre dobta a sipkaját,ég felé forditotta az arczát s keresztet vetett. A parasztok is a felhők felé forditották tekintetüket, kezükkel nagy iveket irtak a levegőbe, miközben keresztet vetettek. Némelyik hangosan imádkozott és a hullámok zajába most lassu mormogás vegyült.

— Isten áldása . . . A szent szüz és a szent Miklós . . .

Foma hallgatta ezeket az ájtatos szavakat s ugy érezte, hogy a mellét szorongatják. Mindnyájan levették sipkájukat, csak ő állt ott fedett fővel s a pallér nagyon ajánlotta neki, hogy imádkozzék ő is.

— Önnek is imádkoznia kellene.

— Menj a dolgodra! Ne beszélj — felelte Foma s dühösen nézett a pallérra.

Minél tovább jutottak a munkások a munkájukban, annál jobban fájt Fomának, hogy ő az egyetlen, akinek itt nem lehet hasznát venni. Fájt, hogy éppen ezek közt az egyszerü emberek közt fölösleges, akik most minden erejükkel azon dolgoztak, hogy egy pár ezer pud sulyu árut mentsenek meg az ő számára. Szinte azt kivánta, hogy bárcsak ne sikerülne nekik, hogy valamennyinek szégyenkeznie kelljen s fejében az az átkozott gondolat kavargott:

— Talán mégis elszakadnak ezek a lánczok.

— Emberek! Vigyázat! — kiáltott most a pallér. Mindnyájan egyszerre. Isten segits!

Hirtelen fölemelte a kezét, összecsapta a tenyerét s igy kiáltott:

— Rajta!

A munkások meghallották s mindannyian egyszerre mondták:

— Raj—ta!

A kerekek nyikorogtak, a lánczok csörögtek az erőlködéstől, amint megérezték a nagy sulyt, amely most hirtelen rájuk akaszkodott. A munkások, akik mellüket feszitették neki az eme őrugaknak, orditottak s nehéz csizmáikkal topogtak a fedélzeten.

(Folyt. köv.)

NYILTTÉR.

Butor

A Preisz Mihály és Fia

csődtömegèből

meglevő BUTOROKAT megvettem, és

leltári àrban àrusitom,

Nagy Sándor-utcza 4. sz. a.

Tisztelettel

Büchler Márton.

Telefonszám az egész megyére 626.

KÖZGAZDASÁG.

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1906 márcz. 16-án

Magyar aranyjáradék 4%	113.25
Magyar koronajáradék 4%	95
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	85·75
Magyar földtehermentesitési kötvény 4%	95·50
Horvát-szlavon földtehermentesitési kötvény	96·50
Magyar gyeremény sorsjegy-kölcsön	215·—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölcsön	158·—
Osztrák járadék papirban	99.75
Osztrák járadék ezüstben	100·75
Osztrák korona járadék	118·75
Osztrák járadék aranyban	99.80
1860. oszt. államsorsjegyek	158·—
Osztrák-magyar bankrészvény	16·30
Magyar hitelbank részvény	794·—
Osztrák hitelbank intézeti részvény	671·—
Osztrák-magyar államvasuti részvény	673·50
20 frankos frankos (Napolendor)	19 11
Német birodalmi márka	117·50
London vista	240 60
Páris vista	95·67
20 márkás arany	23·48

A szerkesztésért felelős:
Dr. VUCSKICS GYULA.

Hirdetés.

A »**NAGYVÁRADI HITELBANK**« részvénytársaság. (Kossuth Lajos-utcza 10. sz.)

Elfogad betéteket.

Legalább 3 hóig elhelyezett összeg után ***5%-os kamatot fizet.***

Leszámitol váltókat.

Előleget ad: értékpapirokra, ékszerekre és terményekre.

Jelzálog kölcsönt nyujt: házakra és földbirtokra.

Az igazgatóság.

Ajánlom a következő

asztali boraimat

f. adózottan **10—25 L. fonott üvegekben** (demyon)

1. n.-váradi **uj bor** literje **28** és fél kr.
2. 1904. » **ó bor** » **31** és fél kr.
3. 1904. » **ó vörös bor** » **45** és fél kr.

Ugyan e borokat **50—100 literes hordókban**, fogy. adó nélkül — házhoz szállitom vagy vasuti állomásra adom **18—21—35** frt. Hl. árban.

Molnár Lajos,

szőlőbirtokos, Schlauch-tér 18. 1420.

A

TÖRT SZÁMOK

TANITÁSA ÉS TANULÁSA

középiskolába készülő tanulók, kisiparosok és kisgazdák számára.

Irta: **RÁTKAY JÓZSEF.**

Kapható a

Szent László nyomdában.

Szilágyi Dezső-utcza 5. sz.

Ára 20 fillér.

Vidékre 25 fillér előleges beküldése mellett bérmentesen küldetik meg.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.

4181—1906 sz.

Hirdetmény.

Nagy-Várad város rendőrkapitányi hivatala mint I-ső foku iparhatóság ezennel közhirré teszi, hogy az özv. Klein Zsigmondné által felállitani szándékolt rongygyüjtő és osztályozó telep telepengedélyezése tárgyában folyó évi április hó 4-ik napjának délelőtti 11 órájára a Gilányi utczai 8/75 számu házhoz helyszini tárgyalást tüzött ki, amely körülményről az érdekeltek oly figyelmeztetéssel értesittetnek, hogy esetleges kifogásaikat a helyszini tárgyalás alkalmával adják elő, mert a későbben teendő felszóllamlások figyelembe vétetni nem fognak.

Nagy-Várad 1906 márczius 12-én.

Gerő,
r. főkapitány.

1544.

A butorvásárlók figyelmébe.

Olcsó

bútor

gyári árban, kezesség mellett

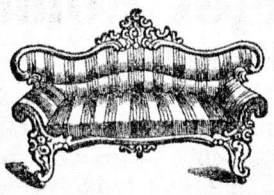

háló-, ebédlő-, szalon- és uriszoba berendezések, valamint az egyes butordarabok a

Magyar Műbutorgyár

részvénytársaságnál

Nagyváradon, Fő u. elején.

Ipari és kereskedelmi vezető:

PORJESZ HERMAN.

Teljes lakás-, szálloda- és kávéház-berendezések üipari vállalata, — Kivánatra tervek és költségvetések.

Telefon 421 szám.

Védjegy: „Horgony"

A Liniment. Capsici comp.,

a Horgony-Pain-Expeller pótléka

egy régjónak bizonyult háziszer, mely már több mint 30 év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult **köszvénynél, csúznál** és **meghüléseknél** bedörzsölésképpen használva.

Figyelmeztetés. Silány hamisitványok miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, a mely a „**Horgony**" védjegygyel és a **Richter** czégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben 80 fillér, 1 kor. 40 f. és 2 korona és úgyszólván minden gyógyszertárban kapható. — Főraktár: **Török József** gyógyszerésznél, **Budapesten.**

Richter gyógyszertára

az **„Arany oroszlánhoz", Prágában.**

Elisabethstrasse 5 neu. Mindennapi szétküldés.

Ács Sándor

épület- és mülakatos, vizvezeték berendező

műhelyét

megnagyobbitva

Ujváros Szabadság-utcza (Zársikátor) 8. számu ház alá helyezte át, ahol minden munkálatokat szolid árak mellett kifogástalanul készit.

Olcsó kölcsön.

Tisztelettel értesitem a pénzkölcsönt kérő t. feleket, hogy Mészáros utcza 2. sz. a. (Köröspart, Stiedl-féle ház, szemben a Rimanóczy szállodával)

bankbizományi és hitelforgalmi irodát

nyitottam. A pénzpiacz terén banktisztviselői és 12 éven át volt takarékpénztári titkári állásomban nyert bő tapasztalatok, valamint előkelő bankok képviselete alapján:

1. Jelzálog és hosszu törlesztéses kölcsönöket (melyekben a tőke és kamat is bennfoglaltatik) 10—50 évre a lehető legrövidebb idő alatt és legalacsonyabb kamatláb mellett minden előzetes dij és költség nélkül folyósittatok;

2. régebbi tartozásokat olcsóbb kamatu kölcsönökkel cserélek fel;

3. köztiszviselőknek, katonatiszteknek, állami, megyei és városi hivatalnokoknak csekély heti részletekben törlesztendő 10—15 éves személyhitelt eszközlök ki.

Mindenféle kölcsön ügyletben szivesen állok rendelkezésre és minden dijazás nélkül szolgálok felvilágositással, utbaigazitással délelőtt 9—12-ig. d. u. 3—6-ig.

Tisztelettel

Faludi Ignácz,
volt takarékpénztári titkár.

Telefon szám 424. 930.

Dr. Politzer Jakab szanatoriuma és vizgyógyintézete Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 7. sz.

Telefonsz ám 639.

Bejáró és bennlakó betegeknek egész éven át nyitva.

Vizgyógymódok, villanygyógyászat, szénsavas-, törpefenyő-, ásványfürdők, **forrólégkezelés, gőzszekrény, pöstyén-iszapkúra.** Inhalatiók. Vibratiós massage. Hizlaló- és soványitó-gyógymód.

Javallva: Idegesség minden neme, gyomor-, bél-, sziv-, tüdő-, légzőszervek betegségeinél. Izületi-, izom- és idegcsúznál.

Kitünő gyógyeredmények. — Állandó orvosi felügyelet. — Olcsó árak.

Penzió (lakás, ellátás) naponta **5** és **7 korona.**

Prospektussal és felvilágositással szivesen szolgál

Dr. Politzer Jakab,
az intézet tulajdonosa és vezetője.

HIRDETÉSEK

jutányos árban

felvétetnek a

„TISZÁNTÚL“

kiadóhivatalában.

Alapittatott. 1850.

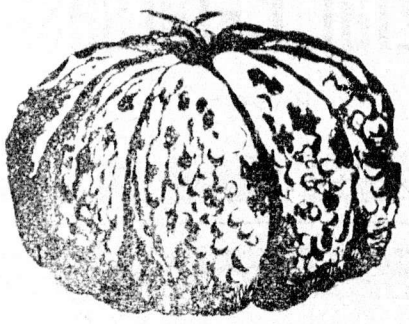

Alapittatott. 1850.

Van szerencsém a n. é. gazdaközönségnek ajánlani

legkitünőbb

vető-magvaimgt.

Valódi eredeti kitüntetett

takarmányrépa-fajokat.

Valódi oberndorfi kerek, sárga;

Mammuth óriás, hosszu, vörös;

eckendorfi, olajbogyó sárga,

palaczkalaku, hosszu.

Államilag vizsgált arankamentes,

franczia és magyar luczerna, stiriai vörös lóhere.

Pázsit diszfü-vegyülék.

Angol perje, muhar, bükköny, len, paprikaköles, kendermag.

Különféle gazdasági magvak.

A legjobb konykakerti

virágmagvak és gumók.

A t. gazdaközönség b. megrendeléseit a legnagyobb készséggel várva maradok

kiváló tisztelettel:

Dell'Ortó Károly

magkereskedése

a »Zöld Koszoru«-hoz

Nagyvárad, Szent-László-tér.

Képesárjegyzéket kivánatra bérmentve küldök.

Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan ✳ teljesitek csomagolási költség nélkül. ✳

A pesti hazai első takarékpènztár

egyesület ujonnan kibocsátott nyeremény-kötvényei fix ár mellett vásárolhatók a

Nagyváradi Takarékpénztárban

és arra darabonként 125 k.

kölcsönt nyujt.

Pesti Hazai Első Takarékpénztári sorsjegyeket napi árfolyamon

elad és azokra darabonkint **125 K.** előleget jutányosan nyujt a

BIHARMEGYEI KERESKEDELMI-, IPAR- és TERMÉNYHITELBANK

Nagyvárad, Teleky-utcza 3. szám. Telefon: 46. szám

Pesti hazai első takarékpènztár sorsjegyeket

napi árban elad s ezen sorsjegyekre magas összegü

kölcsönöket nyujt

a legelőnyösebb feltételek mellett a

Polgári Takarèkpénztár részvénytársaság

Nagyvárad, Kossuth-utcza.

AMERIKAI ÁRUHÁZ

kézmü és női divatáruraktár Nagyvárad, Olaszi, Fő-utcza, Bazár épület.

A most megérkezett gyönyörű tavaszi ujdonságok kell, hogy mindenkit érdekeljenek.

KÉREM TÁJÉKOZÁSUL ANNAK SZIVES MEGTEKINTÉSÉT.

Az Amerikai Áruház árai utólérhetetlenek

Uj üzlet! Uj üzlet!

Megnyilt

Kálmán Ferencz

férfi- és fiu-ruha

nagyáruháza

Fő-utcza 5. sz.

Czillér áruháza mellett.

Modern, mesteri szabásu,

kiválóan tartós

férfi- és fiu-ruhák

mérsékelt szabott

árak mellett vásárolhatók.

Különlegességek

gyermekruhák és felöltőkben.

Nagy raktár gyász-ruhákban.

Pesti hazai takarékpénztári sorsjegyeket eladunk már most.

Készpénzért a napiárban.

Letétre való vételnél napi áron számitjuk és elegendő, ha a vevő a vételnél 30 koronát lefizet, a hátralékot tetszés szerinti részletekben törleszti.

A letétre való vételnél a játékjog a vevőt illeti.

Központi Takarékpénztár r.-társaság.

Szilágyi Dezső-utcza. (Adorján-ház). 1512.

Pesti hazai első takarékpénztár sorsjegyeket

napi árfolyam mellett

eladunk.

Biharmegyei takarékpénztár

Kossuth-utcza.

KÁDÁR JÁNOS

füszer-, csemege- és borkereskedése Nagyváradon, Fő-utcza.

Nagyérdemü közönség szives tudomására adja, hogy megérkeztek mindennemü *gazdasági vető és kerti veteménymagvai.* Továbbá friss töltésü ásvány- és gyógyvizek, nemkülönben *gyógytermény savai.*

Továbbá a bőjti idény beáltára minden fajta sajtok mindenemű conservált halak többek közt *angolna, füstölt hering, lazacz, stockfisch, tőkehal, hidegen ütött lenmagolaj, mindenféle pástétomok,* dobozokban *conservált főzelékek* m. pl. *spárga, zöld borsó, zöld bab, lengyel gomba, száritott leveszöldség.*

A legnagyobb választék befőttek, gyümölcsizek, conservált franczia gyümölcsökben, ugymint vegyes *szuccat gyümölcs, datolya, malagaszőlő, szultán füge, papir mandula, paradió, pisztáczia, pignoli, franczia aszalt baraczk és alma, franczia dió, darált mák.*

A husvéti ünnepekre a legnagyobb választék husvéti tojásokban és czukorkákban, Kugler (Gerbau) összes gyártmányainak egyedüli főraktára.

Felemlitem, hogy a kórház-utczai szőlőmet **házhelyeknek** hét parczellában 18 m. utczai front szélességben áruba bocsájtom, felőle értekezhetni

Kádár János vereskereszt üzletében.

A Korona- és Fillér-bazárt teljesen áthelyezték szembe, a városi Bazár-épületbe, az Amerikai-áruház mellé.

Hol tombola-játékok, báli-legyezők, kotillonok, álarczok a legolcsóbban szerezhetők be, ugyszintén ajándék és disztárgyak, utazó-ládák és böröndök, gyermek-játékok, gyermek-kocsik, reform-szekerek, mely egyszersmint tolókocsi is. Gumi különlegességek.

Teljes tisztelettel: **FRISS és TSA** KORONA- és FILLÉR-BAZÁR. Fő-utcza, városi Bazár-épület. Telephon 130.

Telefon 417. **Az „Első nagyváradi** *Telefon 417.*

csizma- és czipőgyár"

A székesfővárosi m. kir. államrendőrség szerződéses szállitói

Moskovits Farkas és Tsa

czég, mely 370 alkalmazottat és munkást foglalkoztat és a legfinomabb lábbelieket *kizárólag kézimunkával* készitteti.

Nagyvárad, Kossuth-u. 5. számu saját házában (volt rendőrségi épület) levő

kicsinybeni eladási üzletében férfi, női, fiu és gyermek-czipőket, vizmentes csizmákat eredeti gyári árban árusit és minden pár lábbelire a szabott gyári ár rá van plombálva.

Kitünő anyag. *Tartós munka.*

Legjobb szabás! Kényelmes viselet! Legdivatosabb fagon!

MEGNYILT! Uj szőnyeg-üzlet.

HAAS FÜLÖP és FIAI

szönyeg és butorszövet gyárosok. Magyar kir. udvari szállitók.

Nagyvárad, Fő-utcza, az uj Rimanóczy-palotában.

Biharmegye és Nagyvárad közönségének ajánlja szives figyelmébe **dusan felszerelt raktárát.**

Eredeti keleti szőnyegek nagy választékban a legolcsóbb árakon.

Továbbá minden egyébnemü *szőnyegek, futószőnyegek, kókusz-futók, kókusz-lábtörlők, kerevet átvetök, angora kecskebőrök és erdélyi pokróczok.*

PAPIRKÁRPITOK

ugymint: *szalon, uri-, ebédlő-, hálószobáknak* legujabb styli szerint. *Ágy-, asztal-, flanell-, kocsi- és utazótakarók, függönyök és portierek minden minőségben és árban.*

Butorszövetek a legelegánsabb, valamint a legegyszerübb kivitelben. Jutányos árak mellett.

Haas Fülöp és Fiai

gyárosok, m. kir. udvari szállitók, Fő-utcza, Rimanóczy-palota.

Párisi világkiállitás 1900. Grand Prix 1896. milleneumi kiállitás állami nagy arany érem, Hers-Concors

Telefon: 280. sz. **Alapitva: 1854.**

Első Magyar Részvény-serfőzde

KŐBÁNYA.

Főraktár Nagyvárad és Biharvármegye területére saját házunkban **Nagypiacz-tér 3. Salamon Benedek czégnél**

Hordókba és palaczkokba fejtve forgalomba hozzuk összes gyártmányainkat, u. m. **ászok, király, kiviteli és dupla márcziusi, bajor és udvari sör,** melyek nemcsak az ország, de a külföld hires gyártmányait és minőségileg jóval felülmulják. Főraktárunk a palaczk-osztályra különös gondot fordit s azt a legujabb, legtökéletesebb üvegmosó, lefejtő stb. gépekkel felszerelte.

Különösen felhivjuk a szives érdeklődők figyelmét a **legkiválóbb orvosok** által ajánlott

Dupla Góliát Maláta Gyógysörre,

melyet eredeti gyári töltésben aranykeresztes czimkével ellátott különleges palaczkokban hozunk forgalomba. Ezen gyógysör nemcsak mint a

legjobb étvágyfokozó asztali ital

ajánlatos, hanem ugy kórházak, mint a magánkezelésben a következő esetekben kiváló eredménynyel használtatik és pedig **gyermekágyasok, álmatlanok, üdülők, szoptatónők, idegkimerültség és emésztési zavarokban szenvedőknél, női betegek, vérszegények, rosszul tápláltak, gyengélkedőknél.**

10 üveg és ezen felüli megrendelések házhoz szállittatnak.

Góliát maláta sör kapható: Janky utóda Kiss Károlynál, Kádár János, Friedl és Jőrös, Maár és Szabónál, Lakatos Juliánál (Széchenyi tér).

Kérjünk mindenütt kőbányai Részvény-sört.

Hirdetések

jutányos áron

felvétetnek

a

„TISZÁNTUL"

kiadóhivatalában.

Kérjen csak

Selle & Kary's

FREDIN

Legjobb

tisztitószer

1804. mindenféle

sárga és **fekete czipőnek**

Különösen ajánlható–

Boxcalfs-, Oscaria-, Chev- Laxnareck- és

czipőknek.

BÉCS, XIII.

Gőzcséplőkészletek $2\frac{1}{2}$ től 12 lóerőig, benzinmotorok,

SZALMAPRÉSEK gőzhajtásra,

aratógépek és egyéb mezőgazdasági gépek

legujabb szerkezetben és legjobb kivitelben kaphatók

A magyar kir. államvasutak gépgyárának vezérügynökségénél Budapest V., Váczi-körut 32.

Árjegyzéket és költségvetést ingyen és bérmentve küldünk. — Kerületi képviselő: **SPITZER EDE Nagyvárad**

PERGE és ROZSLAY gazdasági gép- és ekegyára

utóda

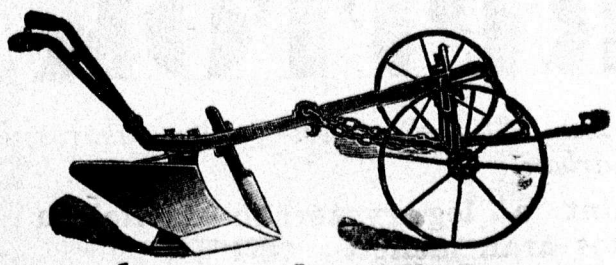

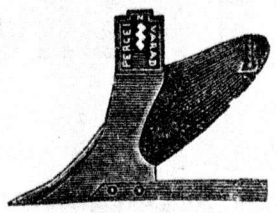

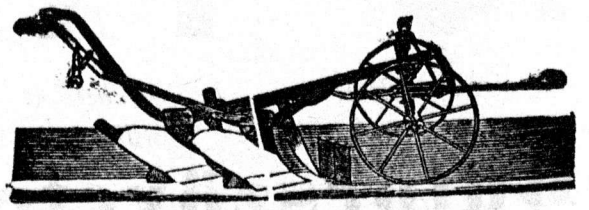

Gyár: Lukács György-u. **Nagyváradon.** **Raktár: Nagyvásár-tér.**

Mindennemű talajviszonyoknak megfelelő ekéket és egyéb talajművelő eszközöket készit a legjobb minőségben.

Nyomatott a Szent László-nyomdában Nagyváradon.